קמו: חבית פרק שנים ועשרים שבת

משום ריחשא. ואטו פתחא אחרינא דליכא למיחש לריחשא לא גזרינן דדוקא אטו זול של תרנגולין גזרינן דלא מסקי אינשי אדעתייהו שיהא עשוי להכניס ולהוציא:

פרק פצימיו מטמא כל סביביו. פי' בקונטרס כל סביביו ד' אמות כקבר ואין נראה לזקיני הרב ר' שמשון ז"ל דכיון דמסיימי מחילתא ולית לן למיחש שמא יעלה על הבית ויאהיל עליו ולא ידע לית לן למימר דמטמא ד' אמות כל סביביו כדמוכח בסוטה פרק משוח מלחמה (ד' מד.) גבי חלר הקבר העומד בתוכה טהור הני מילי חלר הקבר דמסיימא מחילתא אבל מת בעלמא תפיס ומשמע דבמת נמי היכא דמסיימא[א] לא נטמא כל סביביו ד' אמות אלא נראה לו דהכי פי' זיזין באותו בית שבולטין מחוץ לבית מכל לד ויש בהם פותח טפח בכל אחד אם הבית סתום ועדיין נראית בו צורת הפתח[ב] אינו מטמא שסתמו של מת עומד לצאת דרך הפתח פרץ פצימיו וחזר ובנאו כשאר כותל ולא נותר בו כלל פתח מטמא כל סביביו דכל חד וחד איכא לספוקי דילמא דרך אותו מקום יצא מן הבית[ג] מיהו לאו פירכא היא כולי האי מה שהקשה לפירוש הקונטרס די"ל[ד] אלא חלקו חכמים במת ועוד נראה דלא קשה כלל לפי' הקונטרס דבית נמי לא מסיימי מחילתא שהוא מטמא הנוגע בכתלים אפילו לא יעלה על גביו כקבר שמטמא במגע אפילו מן הצד כדתניא בספרי בפרשת פרה אדומה או בקבר זה קבר סתום או אינו אלא קבר פתוח אמרת ק"ו ומה אהל שמקבל טומאה אינו מטמא מכל צדדין כשהוא פתוח קבר שאינו מקבל טומאה אינו דין שלא יטמא מכל צדדין כשהוא פתוח אלמא כשהוא סתום מטמא אף הנוגע מן הצד:

הלכה כרבי יאשיה. הלכך מותר לתת לכתחילה גובתא שקורין רזי"ל בחבית: **משום מרזב.** פי' הרב פור"ת שלא יבוא ליתן על גגו מרזב וקשה דבגובתא נמי נגזר אלא נראה לרבי כפי' הקונטר שלא יתקן מרזב ליינו שיפול היין בתוכו וילך למרזוק דבשלוקה עלה של הדס ומקפלו כעין מרזב נראה כעושה מרזב אבל בגובתא שאינו עושה בו שום מעשה לא גזרינן. מ"ר:

אייתי ליה בי סדיא. בי[ה] מיצעי הוה דאי לאו הכי היכי אימר מכללא: **מי שנשרו כליו במים.** בדרך גרסינן[ו] לשון נפילה לא כפי' הקונטרס לעיל בפרק במה אשה (דף סה.) שנשרו במי [ז]גשמים דהא אמרינן בגילה בפרק משילין (דף לה:) מאן דתני מנשירין לא משתבש כדתנן מי שנשרו כליו במים בדרך אלמא לשון נפילה הוא.[ז] מ"ר:

המגיה

משום ריחשא וי"א אין מוסיפים זימנין דלא תקניה מעיקרא ואתי לארוחי ביה דרש רב נחמן משום רבי יוחנן הלכה כיש אומרים: [א]ושוין שנוקבין נקב ישן לכתחלה: אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא במקום העשוי לשמר אבל לחזק אסור היכי דמי [ב]לשמר היכי דמי לחזק [ג]א"ר חסדא למעלה מן היין זהו לשמר למטה מן היין זהו לחזק [ד] רבא אמר [ב]למטה מן היין נמי זהו לשמר והיכי דמי לחזק כגון שניקבה למטה מן השמרים א"ל אביי לרבא תניא דמסייע לך [ג]בית סתום יש לו ארבע אמות פרץ את פצימיו אין לו ד' אמות [ד]בית סתום אינו מטמא כל סביביו פרץ את פצימיו מטמא כל סביביו גובתא רב אסר ושמואל שרי [ה]מחתך לכתחלה דכ"ע לא פליגי דאסור דכ"ע לא פליגי דשרי כי פליגי דחתיכה ולא מתקנא מאן דאסר גזרינן דילמא אתי למיחתך לכתחלה ומאן דשרי [ו]לא גזרינן כתנאי אין חותכין שפופרת ביו"ט וא"צ לומר בשבת נפלה (אין) מחזירין אותה בשבת ואין צריך לומר ביו"ט ור' יאשיה מיקל ר' יאשיה אהייא אילימא אריש הא קמתקן מנא אלא אסיפא ת"ק נמי מישרא קשרי אלא דחתיכה ולא מתקנא איכא בינייהו מ"ם גזרינן ומ"ם לא גזרינן דרש רב שישא בריה דרב אידי משמיה דר' יוחנן הלכה כר' יאשיה: ואם היתה נקובה וכו': מישחא רב אסר ושמואל שרי מאן דאסר [ז]גזרינן משום שעוה ומאן דשרי לא גזרינן אמר ליה רב שמואל בר בר חנה לרב יוסף בפירוש אמרת לן משמיה דרב מישחא שרי אמר טבות רישבא אמר שמואל האי טרפא דאסא אסור מ"ט רב יימר מדפתי אמר גזירה משום מרזב רב אשי אמר [ח]גזירה שמא יקטום מאי בינייהו [א] איכא בינייהו דקטים ומנחי בי סדיא רב אסר ושמואל [ט]שרי ברכין דכולי עלמא לא פליגי דשרי [י]בקשין דכ"ע לא פליגי דאסור כי פליגי במיצעי מאן דאסר מיחזי כמשוי ומאן דשרי לא מיחזי כמשוי והא דרב לאו [ג]בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דרב איקלע לההוא אתרא דלא הוה ליה רווחא נפק יתיב בברמלית אייתו ליה בי סדיא לא יתיב מאן דחזא סבר משום דבי סדיא אסור ולא היא דרב אכרוזי מכריז בי סדיא שרי [כ]ומשום כבוד רבותינו לא ישב עליו ומאן נינהו רב כהנא ורב אסי: **מתני'** [ד]נותנין תבשיל לתוך הבור בשביל שיהא שמור ואת המים היפים ברעים בשביל שיצננו ואת הצונן בחמה בשביל שיחמו [ה]מי שנשרו כליו בדרך במים מהלך בהן ואינו חושש הגיע לחצר החיצונה שוטחן בחמה [ב] אבל לא כנגד העם: **גמ'** פשיטא מהו דתימא ניגזר משום אשוויי גומות קא משמע לן: ואת המים היפים ברעים: פשיטא סיפא איצטריכא ליה ואת הצונן בחמה הא נמי פשיטא מהו דתימא ניגזור דילמא אתי לאטמוני ברמץ קמ"ל: [ו]מי שנשרו וכו': [ז]אמר רב יהודה אמר רב [ח]כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור אבל לא כנגד העם תנאי היא דתניא שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם ר"א ור"ש [ט]אוסרין אמר רב הונא

המגיה

משום ריחשא. שלא יכנס בו שרץ כגון [ו] נמייה וחולדה שממיתים את התרנגולים: **זימנין דלא תקניה מעיקרא.** שיהא כדי להוציא הבל ולהכניס את האויר: **לא שנו.** דנוקבין: **אלא במקום.** דסתימה זו לא נעשית אלא לשמור ריח היין שלא יצא ויתקלקל וכיון דלאו סתימה מעלייתא עבדי לה לאו כלום הוא: **לחזק.** שיחזק הכלי שלא יצא יינו הואיל וסתימה מעלייתא היא כי הדר נקיב לה הוי כפותח לכתחלה: **למטה מן היין נמי לשמר הוא.** כיון דלאו כובד היין נשען עליו סגי ליה בסתימה כל דהו: **למטה מן השמרים.** אלא שוויו שכל כובד היין נשען שם: **תניא דמסייע לך.** דלא פקע שם פתח מיניה אלא בסתימה מעלייתא: **בית סתום יש לו ד"א.** קיי"ל בבבא בתרא[ט] חלר מתחלקת לפי פתחיה לפי פתח הבתים הפתוחין לה. אם באו לחלק את החלר בין בתים שהיה לזה בית שפתוחין לו לחלר שני פתחים ולזה בית שפתוחין לו לחלר ד' פתחים נוטל לכל פתח ארבע אמות בחלר נגד פתחו למדת רוחב פתחו והשאר חולקין בשוה ואם נסתם אחד מהם קודם חלוקת החלר ולא פירץ את פצימיו אלא סתם בין שני הפצימין אינו מפסיד [ין] פתחו בכך פירץ את פצימיו ואח"כ סתמו פקע שם פתח מיניה: **בית סתום.** והמת בתוכו אינו מטמא סביביו: **פרץ פצימיו.** וסתמו נעשה קבר ומטמא סביביו ד"א כדאמר בסוטה (ד' מד.) מת תופס ד"א לטומאה וגזרה דרבנן שמא יאהיל ולא יבין: **גובתא.** לתקוע קנה חלול בנקב החבית שילא היין דרך הקנה: **מחתך.** רונגיי"ר לתקנה למדת הנקב: **אהדורי.** אם נפלה: **ולא מתקנא.** לא ניתנה בנקב לידע אם למדתו היא: **אי לימא אריש.** לאותכה ולספותה: **משחא.** שמן עב: **אסור.** למרחו: **טרפא דאסא.** לתת עלה של הדס בנקב החבית שהעלה עשוי כמרזב והיין זב דרך שם: **גזירה משום מרזב.** שמא יכין מרזב: **שמא יקטום.** העלה מן הענף וכיון דקטמיה הוה ליה כמתקן כלי כדתניא במסכת בילה (דף לג:) לחצות[י] בו שיניו לא יקטמנו ואם קטמו חייב חטאת: **כי סדיא.** לבדין שקורין פלטר"ש ועשויין לקפלן מתחתו במקום הכר לו הכסת: **רב אסר.** להביאו דרך מלבוש דרך רשות הרבים כשהוא מעונף בו: **ברלין.** שדרכן להתמסמ בהן: **דשרו.** דמלבוש הן: **ולא הוה ליה רווחא.** בבית למקום מושבם של תלמידים: **ומשום כבוד רבותינו.** שלא היה להן דבר ליסב עליו ויושבין על גבי קרקע: **רב כהנא ורב אסי.** תלמידי חבריה היו לו[כ]: **מתני' נתוך הבור.** שאין בו מים: **שיהא שמור.** שלא יסריח מחמת החום: **ואת המים היפים ברעים.** כלי מלא מים יפים לתוך מקום מים רעים להשתמר [ג] שילונו ולא יחמו: **מי שנשרו.** שנפלו למים בשבת: **נחלר החילונה.** הסמוכה למבוא העיר בתוך העיר שהוא מקום משתמר: **שוטחן בחמה.** ליבשן: **אבל לא לנגד העם.** שיתשדוהו שבבשן: **גמ' פשיטא.** דנותנין תבשיל לתוך הבור: **גומות.** שבקרקע הבור שיהו שוין להושיב הקדרה:

המגיה

דאסא, פי' עלה הדס שנותנין על הנקב של חבית להיות מקלח בו יין ולא יהיה שותת בדפני החבית. לדברי הכל אסור ליטול עלה של הדס בשבת ולשומו בנקב של חבית כמרזב, ואפילו רב אשי לא התיר אלא שאם היה (הנקב) [בנקב] מושך ממנו, אבל לתתו לכתחילה אוסר. **בי סדיא רב אסר ושמואל שרי.** אין זה מקומו אלא בשביל שהזכיר השמועות שחלקו בהן רב אסר ושמואל שרי, נסבה בגררא, ופשוטה היא. כסת זו שחלקו בה [היא] כסת בינונית לא דקה ולא קשה, ומסקינן בה אפילו זו מותר לטלטלה. **נותנין תבשיל בתוך הבור בשביל שיהא שמור.** פי' בור זה אין בו מים ונותן התבשיל בקרקעיתו, מהו דתימא ליגזור דלמא אתי לאשוויי גומות קמ"ל דלא גזרינן. **ואת המים היפים ברעים,** פשיטא. ואת הצונן בחמין פשיטא, מהו דתימא לגזור דילמא אתי (לאשוויי גומות) [לאטמוני] ברמץ קמ"ל דלא גזרינן. **מתני' מי שנשרו כליו בדרך כו'.** אמר רב יהודה אמר רב כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור, איני והא תנן שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם, ואוקימנא ליה דרב כתנאי. **אמר רב הונא**

עין משפט נר מצוה

לא א ב מיי' פכ"ג מהלכות שבת הל"ח סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שיד סעיף ב:
לב ג מיי' פ"כ מהלכות שביתת עשור הל"ז טוש"ע חו"מ סימן קעב סעיף ז:
לג ד מיי' פ"ז מהלכות טומאת מת הל"ח:
לד ה ו מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה ו סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שיד סעיף ה:
לה ז מיי' שם הלכה יא סמג שם טור שו"ע שם סעיף יא:
לו ח שם סעיף ה:
לז ט י מיי' פי"ע מהל' שבת הלכה יז סמג שם טוש"ע או"ח סימן שא סעיף לה:
לח כ מיי' פכ"ב מהל' שבת הלכה טו טור או"ח סימן שיח:
לט ל מ נ מיי' שם הל"כ סמג לאוין סה טור שו"ע או"ח סימן שא סעיף מה:

מוסף רש"י

בית סתום. שהיה לו פתח לחלר וסתמו (ב"ב יב.). יש לו ארבע אמות. בחלוקת החלר, שם נאו לחלוק כאילו הוא פתוח (שם). אינו מטמא כל סביביו. אלא כנגד הפתח שם מת בתוכו (שם). פרץ את פצימיו. הרי הוא כקבר, וחכמים טימאו את סביביות הקבר ארבע אמות כדי שלא יקרבו עושי טהרות עד הקבר ויאהיל ולא לדעתייהו (שם). טבות רישבא. טוטת שם האיש, ריש"ל פורש נשבין לגוד מיס ועוף (לעיל יז: ושם: סבי. וכעי"ז תענית י.). כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין. אלא יתשדוהו בפיסול (לעיל סד:) דבר המוחר ואסרוהו מפני מראית העין, שהראוה חודשו בדבר עבירה (ע"ז יב.). אפילו בחדרי חדרים אסור. במקום שאין אדם רואהו אסרוהו (שם).

מוסף תוספות

א. מחיצתא. תוס' הל"ש. ב. שלא פרץ פצימיו, המאהיל תחת זיזין וגזוזטרות. תוס' הל"ש. ג. [כ]ההיא דביצה (י.) ימת בבית ולו] פתחים הרבה כולן טמאים, נפתח אחד מהן, הוא טמא וכולן טהורין, וה"נ. רשב"ם. ד. דמת תפיס אפילו מסיימי מחיצתא. תוס' הל"ש. ה. וקים להו ד... תוס' הל"ש. ו. לשון שרייה. גילה לה: ד"ה מי. ז. לשון נשירה, מלשון פירות הנושרין. תוס' גילה לה: ד"ה מי.

רבינו חננאל

כי מתיירא אם מרחיב הלול יכנס ממנו הנחש ויזיק אותן, וכיון שאין דרך בני אדם להרחיב בלול של תרנגולים, לא גזרו בהרחבת כל נקב וזהו טעם ת"ק. רי"א אין מוסיפין דזמנין דלא תקניה מעיקרא ואתי לארווחי ביה, והילכתא כרווחיהו דדרש רב נחמן בר רב חסדא משמיה דר' יוחנן הלכה כיש אומרים. **ושוין שנוקבין בנקב ישן לכתחילה.** ואמר רב יהודה משמיה דשמואל אינו מותר לפתוח נקב ישן אלא במקום העשוי לשמר, פי' להוציא היין מן השמרים. אבל לחזק אסור, פי' היה נקב בחבית וסתמו שלא יהא שותת. וחלקו רב חסדא ורבה, והילכתא כרבה דתניא מסייעתו. ואילו דברי רבה, רבה אמר למטה מן היין נמי זהו לשמר ומותר לפותחו, והיכי דמי לחזק כגון שניקבה למטה מן השמרים דמוכחא מלתא שאין אדם עושה נקב בקרקעיתה של חבית להוציא יין ולא לשמר עשאו מפני כשמפנה החבית הופכה על פיה, וזה הנקב כיון שסתמו נעשה סיתום זה כגופה של חבית ובטל מלהיות נקב בו, וחשוב כפתח בית הנסתם בפירוץ פצימין שנסתלק ממנו דין פתח לגמרי. **גובתא,** שהיא שפופרת של קנה או של עצים שנותנין [אותם] בנקב החבית אז ביד הנוד של יין להיות מושכין ממנו יין מן החבית אז מן הנוד, רב אסר ושמואל שרי. ואוקימנא חלוקתן בשפופרת החוכה ואינה מתוקנת להכניסה לנקב, אבל לחתוך דברי הכל אסור. ואם היא חתוכה ומתוקנת, דברי הכל מותר להחזירה בנקב החבית או בנוד למשוך ממנה יין. **והעמדנו עוד חלוקת רב ושמואל כתנאי, דתניא אין חותכין שפופרת ביו"ט ואין צ"ל בשבת, נפלה מחזירין בשבת ואין צ"ל ביו"ט, ור' יאשיה מיקל.** ודייקינן עלה ר' יאשיה אהייא מיקל, אילימא אריש שאמר

הגהות הב"ח

(א) גמ' רבה אמר למעלה מן היין זהו לשמר. גי' הרי"ף למעלה מן היין זהו לחזק למטה מן היין זהו לשמר רבה אמר למעלה וכו': שם ומשום כבוד רבותינו לא ישב. עי' שבועות דף מז ע"א תוס' ד"ה הוה יתיב:

הגהות הגר"א

[א] גמ' מיכא בייייהו דקטים ומנח. נ"ב פי' שהוא קטום ויש עוד הרבה קטומים טוב. ח"ם ומנמי אבל גירסת הרי"ף והרא"ש וס"ש ומנח: [ב] שם שוטחן בחמה. נ"ב דווקא (ועמ"ש רבינו בפא"ח סימן ש"א ס"ק ק"ה):

לעזין רש"י

רונגיי"ר [ריידניי"ר]. לחתוך.
פלטר"ש [פילטרי"ש]. לבד.

רבינו חננאל (המשך)

ת"ק אין חותכין, כלומר אין חותכין מקנה גדול חתיכה לעשותה שפופרת, בהא ר' יאשיה מיקל והא קא מתקן כלי בשבת. אלא אסיפא שאמר ת"ק נפלה מחזירין אותה, בהא לימא ר' יאשיה מיקל, מי החמיר שיאמר בזה מיקל הלא בזה גם ת"ק מותר קאמר. ותריצנה אלא לאו דחתיכה ולא מתקנה איכא בינייהו. וכך הציעה, אין עושין שפופרת ביו"ט ואין צ"ל בשבת, ואפילו חתיכה ולא מתקנה אסור. אבל אם היתה כבר בחבית ונפלה מחזירין אותה בשבת ואין צ"ל ביו"ט, ור' יאשיה מיקל בחתיכה ולא מתקנה. נמצאו דברי רב כת"ק ודברי שמואל כר' יאשיה. והלכה כר' יאשיה (ודרש) [דדרש] רב שישא בריה דרב אידי משמ' דר' יוחנן הילכתא כר' יאשיה. וזה שאמר חתיכה ולא מתקנה, לאו שצריכה תיקון כלי כגון סכין וכדומה לו, אלא תיקון ביד בלבד, ואם צריכה תיקון בסכין או זולתו סכין כלי אחר, אסורה. **ואם היתה החבית נקובה לא יתן עליה שעוה מפני שממרח.** כלומר סותם, כדאמרינן התם לעניין חבית שניקבה וסתמה שמרים כו' מורח מן הצדדין. וכיון דר' יהודה דמתניתין וריב"ז ורב ושמואל אמרי ש"מ דאסור לתת שעוה בחבית. וכן משחא, רב אסר גזירה במשחא אטו שעוה, והילכתא כוותיה. **טרפא דאסא** ת"ק אין חותכין, כלומר אין חותכין מקנה גדול חתיכה לעשותה שפופרת, בהא ר' יאשיה מיקל והא קא מתקן כלי בשבת. אלא אסיפא שאמר ת"ק נפלה מחזירין אותה, בהא לימא ר' יאשיה מיקל, מי החמיר שיאמר בזה מיקל הלא בזה גם ת"ק מותר קאמר. ותריצנה אלא לאו דחתיכה ולא מתקנה איכא בינייהו. וכך הציעה, אין עושין שפופרת ביו"ט ואין צ"ל בשבת, ואפילו חתיכה ולא מתקנה אסור. אבל אם היתה כבר בחבית ונפלה מחזירין אותה בשבת ואין צ"ל ביו"ט, ור' יאשיה מיקל בחתיכה ולא מתקנה. נמצאו דברי רב כת"ק ודברי שמואל כר' יאשיה. והלכה כר' יאשיה (ודרש) [דדרש] רב שישא בריה דרב אידי משמ' דר' יוחנן הילכתא כר' יאשיה. וזה שאמר חתיכה ולא מתקנה, לאו שצריכה תיקון כלי כגון סכין וכדומה לו, אלא תיקון ביד בלבד, ואם צריכה תיקון בסכין או זולתו סכין כלי אחר, אסורה. **ואם היתה החבית נקובה לא יתן עליה שעוה מפני שממרח.** כלומר סותם, כדאמרינן התם לעניין חבית שניקבה וסתמה שמרים כו' מורח מן הצדדין. וכיון דר' יהודה דמתניתין וריב"ז ורב ושמואל אמרי ש"מ דאסור לתת שעוה בחבית. וכן משחא, רב אסר גזירה במשחא אטו שעוה, והילכתא כוותיה. **טרפא**

מסורת הש"ס

(ו) [פי' להוציא היין מן השמרי". עריוך ערך חזק ע"ש], (ז) ב"ב יב., (ח) [בכרמ' ט. וש"נ], (ד) לעיל לט., (ט) ביצה לה:, (י) לעיל סד: ביצה ט. ע"ז יב., (ו) עי' לעיל נא: רש"י ד"ה קטנה וסס משמע שנמייה וחולדה חיות הן, (כ) [דף יא.], (ט) [רש"ל], (י) [ל"ל לחוץ], (כ) [כלאיתא סנהדרין ט:], (ל) רי"ל דגרס' הני"ן דשמרי בקמץ בשן כפילה דאלו הני"ן במיקב הוי לשון שרייה. רש"ל, (מ) [ועי' תוס' גילה לה: ד"ה מי שנשרו],

הגהות הב"ח

(א) גמ' רבה אמר למעלה מן היין זהו לשמר. (ב) רש"י ד"ה ואת המים וכו' אלא תקניה מעיקרא ולא פליגי דכ"ע לא פליגי דשרי כי פליגי דחתיכה ולא מתקנא מאן דאסר גזרינן דילמא אתי למיחתך לכתחלה ומאן דשרי לא גזרינן כתנאי אין חותכין שפופרת ביו"ט וא"צ לומר בשבת נפלה (אין) מחזירין אותה בשבת ואין צריך לומר ביו"ט ור' יאשיה מיקל ר' יאשיה אהייא אילימא אריש הא קמתקן מנא אלא אסיפא ת"ק נמי מישרא קשרי אלא דחתיכה ולא מתקנא איכא בינייהו מ"ם גזרינן ומ"ם לא גזרינן דרש רב שישא בריה דרב אידי משמיה דר' יוחנן הלכה כר' יאשיה: ואם היתה נקובה וכו': מישחא רב אסר ושמואל שרי מאן דאסר גזרינן משום שעוה ומאן דשרי לא גזרינן אמר ליה רב שמואל בר בר חנה לרב יוסף בפירוש אמרת לן משמיה דרב מישחא שרי אמר טבות רישבא אמר שמואל האי טרפא דאסא אסור מ"ט רב יימר מדפתי אמר גזירה משום מרזב רב אשי אמר גזירה שמא יקטום מאי בינייהו [א] איכא בינייהו דקטים ומנחי בי סדיא רב אסר ושמואל שרי ברכין דכולי עלמא לא פליגי דשרי בקשין דכ"ע לא פליגי דאסור כי פליגי במיצעי מאן דאסר מיחזי כמשוי ומאן דשרי לא מיחזי כמשוי והא דרב לאו בפירוש איתמר אלא מכללא איתמר דרב איקלע לההוא אתרא דלא הוה ליה רווחא נפק יתיב בברמלית אייתו ליה בי סדיא לא יתיב מאן דחזא סבר משום דבי סדיא אסור ולא היא דרב אכרוזי מכריז בי סדיא שרי ומשום כבוד רבותינו לא ישב עליו ומאן נינהו רב כהנא ורב אסי: **מתני'** נותנין תבשיל לתוך הבור בשביל שיהא שמור ואת המים היפים ברעים בשביל שיצננו ואת הצונן בחמה בשביל שיחמו מי שנשרו כליו בדרך במים מהלך בהן ואינו חושש הגיע לחצר החיצונה שוטחן בחמה [ב] אבל לא כנגד העם: **גמ'** פשיטא מהו דתימא ניגזר משום אשוויי גומות קא משמע לן: ואת המים היפים ברעים: פשיטא סיפא איצטריכא ליה ואת הצונן בחמה הא נמי פשיטא מהו דתימא ניגזור דילמא אתי לאטמוני ברמץ קמ"ל: מי שנשרו וכו': אמר רב יהודה אמר רב כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור תנן שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם תנאי היא דתניא שוטחן בחמה אבל לא כנגד העם ר"א ור"ש אוסרין אמר רב הונא

המגיה

המנער טליתו. מן הטפר: **חייב חטאת.** [מ] דזהו ליבונה: **אלא באוכמי.** שהאבק מקלקל מראיתה וקפיד עליה: **והוא דקפיד עלייהו.** לגופן עד שינערם: **קמחלי** (א) **שבתא.** וגלימי אוכמי הוו: **לא קפדינן.** לא איכפת לן אם יש עליה אבק הלכך לאו ליבון הוא: **דומתאי.** כובעי: **הוה קא מחסס.** לשון לא תחסוס (דברים כה): **למיסבא ליה.** שצריך לנער הטל מעליה: **בטליה מקופלת.** לאחר שנתנה על ראשו הגביה שיפוליה על כתפיו: **חייב חטאת.** שאין זה דרך מלבוש: **והרטנין.** על שם מקום: **נימא כרוכה על אצבעו.** שלא יפול מכתפיו: בר חיי: **מרזב.** מפרש לקמיה: **כיסי בבלייתא.** שמסלקין בגדיהם מן הארץ כשהן ארוכין וכופלין אותן כלפי מעלה פרונגלי"ש ומחזיקין אותן [ג] ע"י חוטין והיינו כמין כיס וכמו מרזב: **אסור.** משום תקוני מנא: **הכי מאי.** קולטו חלוקו [ד] (בפניו) בענין אחד ושואלו כגון זה מרזב או לא וחזר וקולטו בענין אחר ושואלו: **לנופיה.** שיהא מתוקן תמיד להעמיד קיפולו לעולם: **להתנאות.** לפי שעה: **מתנאה בסדינו.** אחר שנתעטף היה מתקנו על גופו ומייאבו. ובחול קאמר כלומר אלמא דאורחיה בהכי וה"ה לשבת: **שני לידי טליתו.** שבימינו ובשמאלו לצד הקרקע: **כן זירוז: בזו לא חייב ר"מ חטאת.** בתמיה. דאין זה דרך מלבוש אלא דרך משוי: **דקדק ר"מ ע"כ.** בתמיה לחייב חטאת בדבר הדומה להיות מותר כזה שאינה מקופלת ואחוריה נופלין למטה מכתפיו אלא שלידיה היו מונחין על כתפו: **אלא.** הורידה למטה שקבל דבריו: **נשאל איסמר.** לא אירע מעשה זה לרבי אלא שאלו לפניו מהו לאחת בו ובקש להתיר עד שאמרו לפניו משום רבי מאיר חייב חטאת דאיהו סבר הואיל ואינה מקופלת שהרי אחוריה היו נופלין למטה מן כתפיו אלא שלידיה היו מונחים על כתפיו הוה סבר דרך מלבוש הוא: **מתני' מי מערה.** מי מקוה מקורה (ב) שהוא חם ואין חומו יולא. ודוקא חמין נקט ומש"ה קתני הרוחץ ביעבד: **ונסתפג.** וקינח: **אפי' בעשר אלונטיות.** סדינין שמקנחין בהן וסיפג בהן זה אחר זה. ורבותא היא דלא נפישי מיא בכל חד אפ"ה לא יביאם בידו בתוך ביתו אפי' ע"י עירוב שמא ישכח ויסחט בבואו: **אבל עשרה בני אדם.** הואיל ומרובין הן מדכרי אהדדי: **מסתפגין באלונטיות אחת.** והיינו נמי רבותא דחדא אלונטית לעשרה (ג) נפיסא ביה מיא אפילו הכי מדיחין אותה בידיים: **פניהם ידיהם ורגליהם.** אורחא דמילתא נקט וה"ה לכל גופה: **סכין.** שמן בשבת: **וממשמשין.** ביד על כל הגוף להגאה: **אבל לא מהעמלין.** לשפשף בכח: **ולא מפגרין גר'.** גרטי"ר במגרלת שקורין אשטרייל"א דהוי עובדא דחול: **לקורדימא.** שם הנהר. ובגמ' [ע"ב] מפרש טעמא: **אפיקטויזין.** להקיא: **ואין מעלבין אם הקטן.** לשון ידיך עלבוני (איוב י) שמתקנים ומיישבין עלמותיו וחוליות שדרתו כמדת עלמו ובגמרא [ע"ב] אמר טעמא: **ואין מחזירין אם השבר.** עצם שנשבר. כל רפואה אסורה משום שחיקת סמנין: **נפרקה.** אלוייש"ר בלע"ז שילא העצם מפרק שלו: **לא יטרפם.** לשון ביאים טרופות בקערה (חולין דף סד.): גמ'

המנער טליתו בשבת חייב חטאת ולא אמרן אלא בחדתי אבל בעתיקי לית לן בה ולא אמרן אלא באוכמי אבל בחיורי וסומקי לית לן בה והוא דקפיד עלייהו עולא איקלע לפומבדיתא חזא רבנן דקא מנפצי גלימייהו אמר קמחללין רבנן שבתא אמר להו רב יהודה נפוצי ליה באפיה אנן לא קפדינן מידי אביי הוה קאי קמיה דרב יוסף א"ל הב לי כומתאי [חזא דאיכא] טלא עליה הוה קמחסס למיתבה ליה א"ל נפוץ שדי אנן לא קפדינן מידי [ד] **אמר רב יצחק בר יוסף א"ר יוחנן** [ה] **היוצא בטלית מקופלת מונחת לו על כתיפו בשבת חייב חטאת תנ"ה סוחרי כסות היוצאים בטליתות מקופלות ומונחות על כתיפן בשבת חייבין חטאת ולא סוחרי כסות בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדרכן של מוכרין לצאת כך וחנוני** [ו] **היוצא במעות הצרורין לו בסדינו חייב חטאת ולא חנוני בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדרכו של חנוני לצאת כך** [ז] **והרטנין** [ג] **יוצאין בסודרין** [א] **שעל כתיפן ולא רטנין בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדרכן של רטנין לצאת בכך א"ר יהודה מעשה בהורקנוס בנו של רבי אליעזר בן הורקנוס שיצא בסודר שעל כתיפו בשבת אלא שנימא כרוכה לו באצבעו וכשבא הדבר לפני חכמים אמרו** [ח] **אפילו אין נימא כרוכה לו באצבעו דרש רב נחמן בר רב חסדא משמיה דרב חסדא הלכה אע"פ שאין נימא כרוכה לו באצבעותיו עולא איקלע לבי אסי בר היני בעו מיניה מהו לעשות מרזב בשבת אמר להו הכי אמר רבי אלעי אסור לעשות מרזב בשבת מאי מרזב אמר ר' זירא כיסי בבלייתא ר' ירמיה הוה יתיב קמיה דר' זירא א"ל הכי מאי א"ל אסור והכי מאי א"ל אסור אמר רב פפא** [ז] **הנקוט האי כללא בידך כל אדעתא דלכנופי** [ב] **אסור כל דלהתנאות שרי כי הא דרב שישא בריה דרב אידי מתנאה בסדינו הוה כי אתא רב דימי אמר פעם אחת יצא רבי לשדה והיו שני צידי טליתו מונחין על כתיפו אמר לפניו יהושע בן זירוז בן חמיו של רבי מאיר בזו לא חייב ר' מאיר חטאת אמר ליה דקדק רבי מאיר עד כאן שלשל רבי טליתו כי אתא רבין אמר לא יהושע בן זירוז הוה אלא יהושע בן כפוסאי היה חתנו של ר' עקיבא אמר בזו לא חייב ר' עקיבא חטאת אמר לו דקדק ר"ע עד כאן שלשל רבי טליתו כי אתא רב שמואל בר רב יהודה אמר נשאל איתמר: מתני' הרוחץ במי מערה ובמי טבריא ונסתפג אפילו בעשר אלונטיאות לא יביאם בידו אבל עשרה בני אדם מסתפגין באלונטית אחת פניהם ידיהם ורגליהם ומביאין אותן בידן סכין וממשמשין** [ט] **אבל לא מתעמלין ולא מתגררין אין יורדין** [י] **לקורדימא** [כ] **ואין עושין אפיקטויזין ואין מעצבין את הקטן ואין מחזירין את השבר מי שנפרקה ידו ורגלו לא יטרפם בצונן אבל** [כא] **רוחץ הוא כדרכו ואם נתרפא נתרפא: גמ' קתני מי מערה דומיא דמי טבריא מה מי טבריא חמין אף מי מערה חמין** [כב] **הרוחץ דיעבד אין לכתחילה לא מכלל דלהשתטף**

המנער טליתו. פי' ר"ח מן הטל שעליו דהיינו כיבוס וליבון חייב חטאת וכן משמע דהוי דומיא דכומתא דרב יוסף אבל בגיעור מן הטפר כדפירש בקונטרס אין נראה שיהא שייך ליבון[א]: **היוצא בטלית מקופלת.** איידי דאיירינן במי שנפרו כליו בדרך שאז דרך הוא לקפל טליתו נקטיה הכא: **הרטנין.** רטנין כמו הרהטנין[ב] (הערוך פי' הרליס) **מהו לעשות מרזב.** נראה לרבי דלענין איסור הוצאה אייריג כמו טלית של ד' כנפו' ולוקח שני לידי רוחב טליתו של לד ימינו ונותן על כתף השמאלית ואינו פושטו על כתף אלא מקופל ומונח על כתפו והיינו דקאמר מאי מרזב כיסי בבלייתא שקורין פרונגלדר"ה דכשהוא מונח כמו שפירשתי יש בו כיסים מרובים וכל כיסא וכיסא נראה כמין מרזב ומיבעיא ליה אי איכא איסור הוצאה בכך כיון שאינה דרך מלבוש והיינו דקאמר כל אדעתא לכנופי אסור דהיינו כמו שפירשתי ששני לידי הימין מקובלים ומונחים על כתף השמאלית שיכול לילך במהרה ולא יכביד עליו טליתו[ד] אדעתא דלהתנאות שפיר דמי והיינו כשאין לידי טליתו מקובלין אלא לד אחד מונחת על כתפו אבל לאחרו ולד האחר נופל על שכמו עד הזרוע ואין בו שום[ו] כיסוי[ה] והיינו שלשל רבי טליתו דבסמוך שלשל אותו[ו] כמו שפירשתי כעין להתנאות והיינו דרך מלבוש וכן פירש בערוך ערך מרזב אסור לעשות מרזב בשבת פירוש כשיעטוף אדם טליתו ויקפיל שני קצותיו כעין דרך קיפול וייניחנה על שכמו השמאלית ויחזור ויקפל שאר הטלית שבצד הימין וייניחנה בכתפו רק מה שפירש שקורין מרזב מה שטליתו מוספלת מהנה ומהנה וחלל כנגד השדרה דנראה כמין מרזב אינו נראה לרבי דא"כ מאי קאמר בתר הכי מאי מרזב כיסי בבלייתא הלא אינו עשוי כעין כיסא. מ"ר:

אף מי מערה חמין. [ד] שהוחמו בחול[ז] דאי בחמי טבריא שרי לכתחילה כדאמר בפרק כירה (ד' מ. וש"ס) והניחו להן חמי טבריא ובפרק שמונה שרצים (ד' קט. וש"ס:) [מ]: **דיעבד**[ח] **אין.** אמי מערה[ט] קאי ולא תנא במתני' חמי טבריא אלא למידק אף מי מערה חמין[י] [כ]: דתניא

אמר ליה דקדק רבי מאיר עד כאן שלשל רבי טליתו כי אתא רבין אמר לא יהושע בן זירוז הוה אלא יהושע בן כפוסאי היה חתנו של ר' עקיבא אמר בזו לא חייב ר' עקיבא חטאת אמר לו דקדק ר"ע עד כאן שלשל רבי טליתו כי אתא רב שמואל בר רב יהודה אמר נשאל איתמר: מתני' הרוחץ במי מערה ובמי טבריא ונסתפג אפילו בעשר אלונטיאות לא יביאם בידו אבל עשרה בני אדם מסתפגין באלונטית אחת פניהם ידיהם ורגליהם ומביאין אותן בידן סכין וממשמשין אבל לא מתעמלין ולא מתגררין אין יורדין לקורדימא ואין עושין אפיקטויזין ואין מעצבין את הקטן ואין מחזירין את השבר מי שנפרקה ידו ורגלו לא יטרפם בצונן אבל רוחץ הוא כדרכו ואם נתרפא נתרפא: גמ' קתני מי מערה דומיא דמי טבריא מה מי טבריא חמין אף מי מערה חמין הרוחץ דיעבד אין לכתחילה לא מכלל דלהשתטף

חמיו של ר"מ, בזו לא חייב ר"מ חטאת. כלומר זה המעשה דומה לרטנין שיוצאין בסודרין בסדינין מקובצין ולא משולשלין על כתיפיהן, ור' מאיר לא היה מחייב בזה חטאת כאי לא אסורא מדרבנן. א"ל ר' דיקדק ר"מ עד כאן שילשל רבי טליתו. **מתני' הרוחץ במי מערה כו'.** אוקימנא למתניתין הרוחץ בחמין דיעבד אבל לכתחלה לרחוץ בחמין אסור. ולהשתטף בחמין נמי אפילו כל גופו מותר כר"ש, דתניא לא ישתטף אדם בין בחמין בין בצונן דברי ר"מ, ור"ש מתיר, ר' יהודה אומר בחמין

מא ב מיי' פי"ט מה"ש סמ"ע יט סמג שם טור שו"ע או"ח סימן שא סעיף כט:

מב ג שם סעיף לב לג:

מג ד מיי' שם טור שו"ע שם סעיף לד:

מד ה שם סעיף לא:

מה ו מיי' פכ"ב שם הלכה כ טור שו"ע או"ח סימן שכו סעיף א:

לעזי רש"י

פרונצי"ש. קפלים.
גרטי"ר. לגרד.
אישטריי"ל"א קרצפת, מגררת.
אלויישי"ר [אישלוישייד"א]. שמוטה.

מוסף רש"י

אפיקטויזין. לקיא, שותה משקים ומקיא, ולא לרפואה אלא להריק את מעיו שיוכל לאכול ולשתות היום הרבה, ואע"ג דלא גזור בה משום שחיקת סממנין, דהא לאו לרפואה היא, אסור משום דמתקן גברא (לעיל קכג:).

מוסף תוספות

א. בלי מים או משקה. ריטב"א. ב. רצים. תוס' הרא"ש. מלשון ריהטא. מאירי. ג. ולא בתיקון כלי. מאירי. ד. שזה דרך משוי. ריטב"א. ה. בתוס' הרא"ש הגי': 'ואין בו קמטים'. ו. צד האחד על דרומו. תוס' הרא"ש. ז. מערב שבת. תוס' רי"ד. שכן היה דרכם להחם חמין מערי"ש ונותנים אותם במערה דמטללי לה להחזיק חומן. ריטב"א. ח. והאי דקאמר. תוס' הרא"ש. ועי' מהרש"א והגהות הב"ח שהוא המשך לדיבור הקודם. ט. אבל במי טבריא אפילו לכתחילה שרי. תוס' לעיל קט. ד"ה רוחקין. י. דומיא דמי טבריא וטעמא משום מערה מכוסה היא וכו' וחיישינן שמא יזיע, ומש"ה לכתחילה לא. תוס' לעיל קט. ד"ה רוחקין.

רבינו חננאל (המשך)

קצוותיה כמין כרך קיפול ויניחה על כתפו השמאלית, ויחזור ויקפל שאר הטלית המשולשל בצידו הימין ויניחה בכתפו בימין, נמצאת טליתו מקופלת מהנה ומהנה ומופשלת על כתפיו וחלל כנגד השדרה ונראה כמין מרזב. וכעניין זה היה קשר כישי [כמו] בבלייתא שהיו קושרין ב' כריכות, וקורין אותה כישא וכיסכוסי מאני[ה]). וי"א זולתי פירוש זה, אבל חובה עלינו לומר בלשון רבותינו ומה שקיבלנוהו [נ"א: שקיבלנו מהם]. וכדרב פפא שהוא בתראה עבדינן דאמר כללא [דמילתא] כל אדעתא לכנופי אסור, כל להתנאות שפיר דמי, וכדרב שישא בריה דרב אידי שהיה מתנאה בסדינין. כי אתא רב דימי אמר, פעם אחת יצא רבי לשדה והיו ב' צידי טליתו מונחין לו על כתיפו ושאר הטלית כרוכה ומופשלת לו לאחוריו. אמר לפניו יהושע בן זירוז בן

ה) עיין בערוך ערך מרזב ה'.

ו) [אולי צ"ל אלמא דאסורה מדרבנן ואפשר דרבינו מפרש כזו לא חייב ר"מ חטאת בניחותא דחטאת לא היה מחייב רק הוי אוסר מדרבנן וצ"ע בזה].

דתניא א"ר כשהיינו למדין תורה כו'. מסתמא[א] יחידי היה שלא היה שלא אחד מתלמידיו עמו כשהיה רוחץ כדתניא במקום שנהגו (פסחים דף נא.) שלא ירחוץ תלמיד עם רבו ואם היה רבו צריך לו מותר ומסתמא ר"ש לא היה צריך אלא לאחד כשהיה רוחץ וכשהיו שניים לביתם היה התלמיד נושא האלונטית בפני עצמה שר"ש לא היה נושא עמו דהא ס"ל שיחיד מותר להביאה ולא חיישינן לסחיטה והא דקאמר היינו ר"ל כל אחד ואחד בפני עצמו כשהיה מגיע יומו לשמש רבו ועיין בפ' כירה (דף מ:) גרסינן מעשה בתלמיד של ר' מאיר שנכנס אחריו לבית המרחץ ויש ספריס דגרסי תלמידיו ואינו ובכל הספריס גרסי לקמן בפרק שואל (דף קנא:) תלמידו. מ"ר:

צריך לקשר שני ראשיה למטה. בגיטין בפ' הנזקין (דף נט.) מפרש דסכנתא הוא בגד דק דלמרינן [ב] סוכני וחומר כי אמגוזא ופלגא דאמגוזא ומשום הכי צריך לקשר שני ראשיה למטה שלא יפריחנו מעליו הרוח ואתי לאתויי לו משום דנראה כעין משוי לפי שהוא דק מאד ואינו נראה מלבוש אא"כ נראה קשור: [ג]**אין מעצבין את הקטן.** פירשו [בריש כל הכלים] (דף קכ"ג. ד"ה אסופי):

הדרן עלך חבית

לתוך ביתו ר' יוחנן דאמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן [ד]הלכה מסתפג אדם באלונטית ומביאה בידו לתוך ביתו ומי א"ר יוחנן הכי והא"ר יוחנן [ה]הלכה כסתם משנה ותנן ונסתפג אפילו בעשר אלונטיות לא יביאם בידו ההוא כבן חכינאי מתני לה א"ר חייא בר אבא אר"י [ו]האוליירין מביאין בלרי נשים לבי בני ובלבד שיתכסה בהן ראשן ורובן [ז]סכניתא [ח] צריך לקשר ב' ראשיה למטה א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן למטה מכתפיים אמר להו רבא לבני [ט]מחוזא כי מעבריתו מאני לבני חילא שרביבו בהו למטה מכתפיים: סכין וממשמשין: [י]ת"ר [יא]סכין וממשמשין בבני מעיים בשבת ובלבד שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול היכי עביד ר' חמא בר חנינא אמר סך ואח"כ ממשמש ר' יוחנן אמר [יב]סך וממשמש בבת אחת: [יג]אבל לא מתעמלין: א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן [יד]אסור לעמוד בקרקעיתה של דיומסת מפני שמעמלת ומרפא אמר ר' יהודה אמר רב כל ימיה של דיומסת עשרים ואחד יום ועצרת מן המנין איבעיא להו עצרת (בתחלה) להאי גיסא או להאי גיסא ת"ש דאמר שמואל כולהו שקייני [טו]מדיבחא ועד עצרתא מעלו דילמא התם הוא דכמה דקריר עלמא מעלי אבל הכא משום הבלא הוא כיון דחמים עלמא טפי מעלי אמר רבי חלבו חמרא דפרוגייתא ומיא דדיומסת קיפחו עשרת השבטים מישראל רבי אלעזר בן ערך איקלע להתם [טז]אימשיך בתרייהו איעקר תלמודיה כי הדר אתא קם למיקרי בספרא בעא למיקרא [1]החדש הזה לכם [טז]אמר החרש היה לבם בעו רבנן רחמי עליה והדר תלמודיה והיינו דתנן [יח]ר' נהוראי אומר הוי גולה למקום תורה ואל תאמר שהיא תבא אחריך שחבריך יקיימוה בידך ואל בינתך אל תשען [יט]תנא לא ר' נהוראי שמו אלא ר' נחמיה שמו ואמרי לה ר' אלעזר בן ערך שמו ולמה נקרא שמו ר' נהוראי שמנהיר עיני חכמים בהלכה: אבל לא מתגררין: ת"ר [כ]אין גוררין במגררת בשבת רשב"ג אומר [כא]אם היו רגליו מלוכלכות בטיט ובצואה גורר כדרכו ואינו חושש רב שמואל בר יהודה עבדא ליה אימיה מגררתא דכספא: אין יורדין לקורדימא וכו': מאי טעמא [כב]משום פיקא: ואין עושין אפיקטויזין בשבת: אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן [כג]לא שנו אלא בסם אבל ביד מותר תניא רבי נחמיה אומר [כד]אף בחול אסור מפני הפסד אוכלין: ואין מעצבין את הקטן: אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן [כה]לפופי ינוקא בשבת שפיר דמי והאנן תנן אין מעצבין התם [כו]בחומרי שדרה דמיחזי כבונה: ואין מחזיריין את השבר: אמר רבי חנא [כז]בגדתאה אמר שמואל

הלכה

גמ' דלהשתטף. שופכן על גופו דלאו דרך רחיצה היא שרי לכתחילה אפי' בחמין: **סיפא.** אבל עשרה בני אדם כו': **ומיחיה בחלון.** הסמוכה לכותל המרחץ: **לאוליירין.** בלגים: **על אותו דבר.** סחיטה: **הא רבי והא ר"ש כו'.** הרי כל אלו שמתירין: **מחלר לגג כו'.** ר"ש לטעמיה דאמר בעירובין (דף עד.) אחד גגות אחד חצירות וא' קרפיפות כולן רשות אחת הן לטלטל מזה לזה ואפילו של בעלים הרבה: **עד שהיינו מגיעין כו'.** ומסתמא לא היו מניחין אותה על המעין במקום הפקר: **כבן חכינאי מתני לה.** דברי בן חכינאי מסייס בה ולאו סתמא: **האוליירין.** בלגין: **מביאין בלרי נשים.** קדיניס שהנשים מסתפגין בהם מותר להביאן דרך מלבוש לבית המרחץ: **סכניתא.** סודר גדול [א] שתלוי לו בין כתפיו ולאשו עטוף בו: **צריך לקשור שני ראשיה.** זה בזה שלא תפול מראשו: **כי מעבריתו מאני לבני חילא.** כשמתבאו בגדי העובדי כוכבים בני החיל המוטלים עליכם לשמשן ואתם מביאים להם בשבת דרך רשות הרבים: **שרביבו בהו למטה מכתפייס.** שלא יהיו שוליהם מונחים בכתפיכם אלא משוכים למטה שיהא נראה לגוה: **סך ואח"כ ממשמש.** [דקסבר] בחול ממשמש ואחר כך סך: **דיומסיתא.** שם נהר שמימיו מלוחים: **שמעמלת.** מחממת: **ומרפא.** שהטיט מלוח: **כל ימיה.** ימי רפואתה: **להאי גיסא כו'.** מתחלת הימים או בסוף: **שקייני.** משקין לרפואה: **מדבחא לעצרת.** אלמא עצרת בסוף: **חמרא דפרוגיתא.** שם מדינה שיינה משובח: **קפחו עשרת השבטים.** שהיו בעלי האלה ועסוקים בכך ולא היו עוסקים בתורה וילאו לתרבות רעה: **להתם.** לפרוגיתא וליומסית: **אימשיך בתרייהו.** אחר היין והרחילה: **איעקר תלמודיה.** נעקר תלמודו ושכחו: **החדש הזה לכם:** **הוי גולה למקום תורה.** אם ת"ח אתה אל תשב אלא במקום ת"ח מבריך ואל תאמר תלמידים הם יבואו אלי ודי לי בכך למה אהיה גולה: **שחבריך יקיימוה בידך.** שתהא רגיל אצלם וכשתשנה מסכת אחת והם אחרת תשמענה ותהא סדורה בפיך ואל תשתכח הימנה: **ואל בינתך אל תשען.** לומר חכם גדול אני וחכרן וכשאחזור פרק זה או מסכת זו לא תשתכח חברתה ממני: **מגררת.** אשטרי"ל ואדם מגרר בה: **מגרדתא דכספא.** לשבת: **משום פיקא.** טיט של אותו נהר מחליק ובגדי האדם נישורין במים כשהוא נופל ואתי לידי סחיטה: **אלא בסם.** דדמי לרפואה וגזירה [ט]משום שחיקת סמנין: **אבל ביד.** להכניס יד לתוך גרונו עד שיקיא מותר: **מפני הפסד אוכלין.** שבמעיו ומתוך כך הוא רעב וחזר ואוכל: **לפופי.** אומנמלוטי"א כמו שעושי' לקטן שיתייבשו אבריו ולא יתעקש: **בחומרי שדרה.** חוליות של שדרה שנתפרקה אחת מהן. ולאחר זמן קמיירי דאי ביום לידה (ג) אמרי' (לעיל דף קכט:) כל האמור בפ' תוכחה דיחזקאל עושין לחיה בשבת: הלכה

מסורת הש"ס

א) לעיל לט:, ב) עירובין פח. ע"ש, ג) [מסורין לסותמה ומתמין אותה לאחרים. ערוך ע"ש], ד) עירובין נא. [ממנות עב.], ה) [לעיל מו. וש"נ], ו) [עי' פירש"י עירובין סג. ד"ה מחוא וברש"י פסחי' ה. ד"ה מחוא וברש"י ב"מ נט. עוד שם עז. ד"ה אוכלא דמחוא], ז) סנהדרין קא., ח) [פסחים מב:], ט) אדר"נ ספ"ד, י) אמות פ"ד משנה י"ד, כ) עירובין יג: ע"ש, ל) [נוסף פי"ז], מ) [לעיל סו: ע"ש], נ) [עמ"ש רש"י ברכות נד: וע"ע פרש"י ביומות סז. ד"ה בגדתאה], ס) [ובישעיה כח ג גרס ומיא דדיומסקיתא וכן גרס רד"ק שם], ע) [בגיטין לא' סוכני ותומס], פ) [שיך לעיל במשנה],

תורה אור השלם

1 הֲחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה: שמות יב ב

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר קסיתא אמר ר' אבין בר רב חסדא א"ר יוחנן צריך לקשר שני וכו' ואמר ר' חייא: (ב) רש"י ד"ה כתומרי וכו' ביום לידה הא אמרינן. ר"ל סוף פ' תפיון ע"ש ברש"י שפי' לשופי הוא על ידי חגורות ופסיקיות:

גליון הש"ם

גמ' אמר החרש היה לבם. עי' דבר נחמד בקונים בליקוטים שבסוף הספר: רש"י ד"ה אלא בסם וכו' משום שחיקת סמנין. ע"ל דף קכג ע"ב ברש"י ד"ה אפיקטויזין:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה סוכניתא סודר גדול. נ"ב אבל הרמב"ם פי' קטן שלון מכסה ראשו וכוכו:

לעזי רש"י

אשטריי"ל [אישטרייל"א]. קרצפת, מגרדת.
אונמלוטי"א [אינמיילולי"ר]. לעטוף.

רבינו חננאל

אסור ובצונן מותר. אע"ג דתנינן סתמא דר"ש לית הילכתא כוותיה, דהא בכירה נמי תנינן סתמא כוותיה, מעשה שעשו אנשי טבריה כו'. ג)ואע"ג דאמר עולא הלכה כאנשי טבריא, הא אמר ליה רב נחמן תבריהנו לסילוניהו אנשי טבריא, ואוקימנא כר"ש. ופסקינן בגמרי' אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן הלכה כרבי יהודה. ודקדק רב יוסף על רבה בר בר חנה וא"ל בפירוש שמיעא לך דהילכתא כר' יהודה או מכללא אמרתיה, א"ל בפירוש שמיעא ליה(ה). וכיון דפסק ר' יוחנן בפירוש הלכה כר' יהודה כוותיה עבדינן. ומסתפג אפילו בעשר אלונטיות ולא יביאם בידו ואע"פ שאין בהם מים מרובים, דכיון דחד הוא דלמא מינשי ועביד סחיטה. אבל אם היו בני אדם הרבה אפילו אם מסתפגין כולן באלונטיות אחת והיא כשרוייה במים, כיון דרבים נינהו מדכרי אהדדי ולא אתו לידי סחיטה, ומותר להביאה בידים בחצר או מן

מוסף רש"י

לא ישתטף אדם. בשפת, בין בחמין. ואפילו הוחמו בחול (לעיל לט:). **מסתפג אדם באלונטית** ביו"ט ובשבת אם רחץ בצונן, ואין מושיטין שמא יסחוט (עירובין פח.). **על אותו דבר.** סחיטה (שם). **ומביאה בידו.** ואין מושיטין שמא יסחוט (שם). **היינו מעלין שמן.** לסוך בו, ואלונטית. להסתפג בה (עירובין צא.) וד"ש לטעמיה דאמר בעירובין (פט.) אחד גגות וחצרות רשות אחת לגן לכלים ששבתו בתוכן (מנחות עב.). **הלכה כסתם משנה.** רבי הוא סדר המשנה וכשראה דברי חכם ושאו בעיניו שנאן סתם ולא הזכיר שם אומרו עליהן כדי שלא יהו שניהם מפי יחיד ונראין כאילו נשנו מפי המרובים ויעשו כמותן (ביצה ב:). **לבני מחוזא.** אתכיה דרבנן (עירובין סג.) עירו של רבא (פסחים כ: וב"מ עמ.) עיר שהיה רבא דר בתוכה כך שמה (ב"מ נט.). **סכין וממשמשין בבני מעים.** של חולה בשבת ואין בכך משום רפואה, דסיכה מיקמי לשתיה (סנהדרין קא.). **מדיבחא ועד עצרתא.** מפסח ועד עצרת (פסחים מב:). **הוי גולה למקום תורה.** למקום שהרב שם (אבות פ"ד מי"ד). **ואל תאמר שהיא תבא אחריך.** יבא לכאן ולגלות לפניו (שם). **שחבריך יקיימוה בידיך.** שכל פקפוק שיש לך יאמרו לך. כ"ש שאם תוליך לשם תלמידים בני תורה המתחברים עמך יאמרו ויתנו עמך שם בהלכה ותביאה כלאמרינן מרב על הכדיס וגו' (שם). **ואל בינתך אל תשען.** אל תאמר איני צריך ללכת לרב אלא מעצמי יכול אני לילך לעומקה, כ"ש שלא תהא עצל לשאול בדבר כל מה שנלבב אלא הטו אזך לשמוע הכל מפיו ואחר כך הבין בתשובתו כלאמרינן הם ואמ"כ כמה (שם). **לפופי ינוקא.** לגורמו בבגדים וקושרו בחגורה רחבה ומתייבשין פרקי אבריו שהן רכין ונשמטין בתכלי הליכה וקורין אמגלויי"ר בלע"ז (לעיל שו:). **בגדתאה.** שם עירו בגדד, היא עיר החשובה שבבבל משחרבה בבל (ברכות נד: ויבמות סז. בפי' ב) או: דמן בגדת (כתובות י:) עיר שבבבל ושמה בגדת, בפסק סדרו של רב בגירסא גאון היא מזכרת (שם ז:) או: בעל תגדה (יבמות סז.).

מוסף תוספות

א. [קשה]. היכי שמעינן מהכא דהבאת אלונטית שריא ביחיד, דהא הכא אחריני הוו בהדיה, וכדקתני 'והיינו מעלין', ואפילו רבנן לא אסרו אלא ביחיד כדמוכח מרישא דמתני' [וי"ל]. ויעי"ש.

הגג וכדומה לו מקום שמותר לו לטלטל. **אליירין הם (השמשים) [שמשמשין]** בני אדם הנכנסין במרחץ, והן חשודין בזימה שמא יטמאו לונטיות זו בשכבת זרעם. **א"ל אביי לרב יוסף והילכתא מאי כו'.** והלכתא כי הא דא"ר חייא בר רבה א"ר יוחנן הלכה מסתפג אדם באלונטיות ומביאה בידו לתוך ביתו. ומקשינן עלה הא"ר יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן מסתפג אדם אפילו בעשר לונטיות ולא יביאם בידו. ומפרקינן מתניתין ר' יוחנן לא תאני לה סתמא, אלא כבן חכינאי מתני לה. בתלמוד א"י בפרק כירה ר' חנניה בן עקיבא התיר הבאת לונטיות. **סכינתא,** א"ר אבין בר רב חסדא א"ר יוחנן צריך לקשר ב' ראשיה למטה, א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן למטה מכתפים. **וכן** זה שאמר רבא לבני מחוזא כי מעבריתו מני דבני חילא, שרביבו להו למטה מכתפים, שלא להראות משא בכתף. **בלרי נשים לבי בני,** פי' דהא קן של נשים כשמביאין להן האוליירין במרחץ לא התירו אלא עד שיתכסה בהן ראשו ורובו. **סכין וממשמשין.** הילכתא כר' יוחנן דאמר סך וממשמש בבת אחת, והוא משמוש ביד בקלות. **אבל לא מתעמלין,** פי' פושטין ומקפלין זרועותיהם לפניהן ולאחריהן, וכן רגליהן ע"ג יריכותיהן ומתחממין ומזיעין, והוא כמין מעשה [נ"א: והן כמעשה] רפואה ואסור. **וכן אסור לעמוד בשבת בקרקעיתה של דיומסת מפני שמעמלת ומרפאה. חמרא דפרוגיתא.** יין של פרוגיתא, והוא שם מקום. ומיא דדימסת, גם הוא שם מקום. כלומר יין של פרוגיתא ומים של דימסת טובים הם וערבים ונמשך לב שותה אותן בהן ואינו רוצה להניחם ומתאחר שם, ואותן מקומות אין בהן בני תורה והמתאחר שם זמן הרבה מתקפח ושוכח תלמודו. **אבל לא מתגרדין.** גירוד זה הוא חיכוך בכלי, כי הא דתנו רבנן אין גורדין במגרדת בשבת, רשב"ג אומר אם היו רגליו מלוכלכות בטיט ובצואה גורר כדרכו ואינו חושש. רב שמואל בר יהודה עבדא ליה אמיה מגרדתא דכספא להתחכך בה. **אין יורדין לקירומא.** ס"א לפילומא. פי' בקעה ויש שם מים ותחתיו טיט כמו טפל, ואם יבקע ויטבע בו אינו יכול לעלות אלא עד שמתקבצין הרבה בני אדם ומעלין אותו משם. ויש מי שאומר הרוחץ באותה בקעה מצטנן ואותן המים משלשלין בני מעיו(ז), וזה פי' ביקא. **פי' אפיקטויזין,** קיא. אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן לא שנו אלא בסם שהוא אסור אבל ביד מותר. **ואין מעצבין את הקטן** פי' מושכין איבריו של [איש] קטן ומיישב בידו חוליות של שדרתה אחת על חברתה וזהו עיצוב מלשון עצבון. **לפופי ינוקא,** לחבר איברים של תינוק, כדתרג' ויחבר, ולפיף. **ואין מחזיריין את השבר.** **אמר רב הונא** בגדתאה אמר שמואל

ז) לכאורה נראה דממתיכת ומע"ג עד תבריהו לסילוניהו אגשי טבריא שיך להלן אחר תיבות כוותיה עבדינן ודו"ק. ב) עי' ערוך ערך פלס ח'.

הלכה מחזירין את השבר. סבירא ליה לשמואל מחזירין תנן: **אדא דיינא.** מנסטר"ל ממונה: **גרביה.** קח בגדו עד שיבא: **אתא.** רבה **אשכחיה** לרב יהודה כו': **הא חנא דידן.** ממקומנו הוא ולא שמענו זאת מפיו עד הנה: **ולאו בדינא גרביה.** בתמיה. שאילו לא באת לא למדנו: **שיאל ליה ידיה.** נשתנית ידו ממקומה. אשולשיינ"ר בלע"ז: **הכי מאי.** היה עושה בעניינים הרבה ושואל: **בחדא מחיפא מחיפנהו.** באריגה אחת מרגתו[ד]: **היכא דאיתמר.** דמתניתין לאו דוקא תנן איתמר:

הדרן עלך חבית

שואל. שלא יאמר הלויני. מפרש בגמרא: **שחל להיות בשבת.** ולא נזכר מע"ם לקנות: **לאחר יו"ט.** ליום שלישי: **גמ' הלויני.** משמע לזמן מרובה וקיי"ל במסכת מכות (דף ג:) סתם הלואה ל' יום ואתי מלוה זה לכתוב על פנקסו כך וכך הלויתי כדי שלא ישכח: **א"ל וכיון דבחול זמני זימנין דבעי למימר הלויני ואמר השאילני ולא קפיד עליה.** והויא הלואה: **בשבת נמי.** כי אמר השאילני סבר דהלואה היא ואתי למכתב ומאי היכר איכא: ה"ג **א"ל בשבת כיון דהשאילני שרו ליה רבנן הלויני לא שרו ליה מינברא מילתא ולא אתי למכתב: אמרו רבנן.** במסכת בילה[ה]: **כל כמה דאפשר לשנויי משנינן.** דאמרינן[ו] המבילא כדי יין לא יבילאס בסל ובקופה כו':

בגכתמא

מניח טליתו אצלו ועושה עמו חשבון לאחר שבת וכן ערב פסח בירושלים שחל להיות בשבת מניח טליתו אצלו ונוטל את פסחו ועושה עמו חשבון לאחר יום טוב: **גמ'** א"ל רבא בר רב חנן לאביי מאי שנא השאילני ומאי שנא הלויני אמר ליה השאילני לא אתי למיכתב הלויני אתי למיכתב והא כיון דבחול זימנין דבעי למימר ליה הלויני וא"ל השאילני ולא קפיד עילויה ואתי למיכתב בשבת נמי אתי למיכתב א"ל [ג](בחול דלא שנא כי א"ל הלויני ל"ש כי א"ל השאילני לא קפדינן עילויה אתי למיכתב) בשבת כיון דהשאילני הוא דשרו ליה רבנן הלויני לא שרו ליה מינברא מילתא ולא אתי למיכתב [ג]א"ל רבא בר רב חנן לאביי מכדי אמרו רבנן [ה]כל מילי דיום טוב כמה דאפשר לשנויי משנינן הני נשי דמליין חצביהו מיא מ"ט לא משנין [ו]משום דלא אפשר היכי לעבדי דמליין בחצבא רבא לימלו בחצבא זוטא הא קא מפשו בהילוכא דמליין בחצבא זוטא לימלו בחצבא רבא קא מפשו במשוי

ניפרוס

בידים משום שינוי ואפילו אינו להקל מ"מ שינוי הוא ואינו מרבה טורח בשינוי דדרו באכפא ניפרוס סודרא קל הוא ואינו מכביד ושינוי בעלמא הוא ולהנגע עד כאן לשונו ומשמע מתוך פירושו דכל אלה משוי אחד להם בשוה ואין זה נושא יותר אלא שנושא משאו בענין אחר ממה שהיה רגיל וזה דחקו שאם נפרש שכל אלו ממעטים משאם מאשר היו רגילים לשאת קשיא הא דאמר בסמוך [ד] מפשי בהילוכא משמע מפירושא דאגרא נושאים שני בני אדם שפיר במוט בשניים ויש בו משוי שני בני אדם שנושאים כל מה שרגילין לשאת בדיגלא ודיגלא היא משוי שני בני אדם כדמשמע בגבא מציעא בס"פ השוכר את האומנים (דף פג.) וקשיא לר' דהתם משמע נמי דאגרא אין בו משוי לשני בני אדם דאמר התם דדרו באגרא ואיתבר משלם פלגא מ"ט נפיש לחד וזוטר לתרי ודמי לפשיעה ודמי לאונס בדיגלא משלם כולה[ו] משמע דלא הוי זוטר לתרי ונראה דאגרא לשום אדם אינו נראה עובדא דחול כמו דיגלא ומשום הכי דדרו בדיגלא לידרו באגרא ואע"פ שמפיס בהילוכא יכול לשנות כיון שאינו נראה כל כך עובדא דחול והשתא אתי שפיר דדרו באגרא לידרו באכפא אע"פ שבוודאי מרבה במשאוי הוא בנושא בידים המוט מכשנושאו על כתיפו מ"מ כיון שאינו נראה עובדא דחול כמו אגרא יכול לעשות כעין שמצינו גבי בהמה מסוכנת דתנן בבילה (דף כה.) שחטה בשדה לא יביאנה במוט אלא מביאה בידו אבריס אבריס ותנן נמי (דף כט: וסס) בהמביא כדי יין לא יביאם בסל ובקופה אלא מביא הוא על כתפיו או לפניו אלמא הני אע"ג דמפשי בהילוכא[א] כיון שאינו עושה כל כך כדרך שעושה בחול[ב] יש לו לשנות[ג] וההיא דבסמוך דמליין בחצבא זוטא ודמליין בחצבא רבה תרווייהו עובדא דחול ובענין שנושאים זה נושאים זה הלכך אין לו לשנות לא להקל ולא להכביד כדפי' טעמא ובההיא דלעיל ברש מפנין (דף קמ.) לא שייכא עובדא דחול שאינו מטלטל אלא בבית מזויה לזויה.[ד] מ"ר. ובההיא דשחטה בשדה פירש ברש מפנין (ג"ז שם) בע"א וכמו שפירש כאן עיקר ועוד קשה לי לפי' הקונטרס דדרו באכפא אמאי ניפרוס סודרא עליה הוה ליה למימר לידרו באגרא כיון שאינו משנה להכביד יותר מאכפא כמו שמשמע נמי מתוך פירושו ולפירוש רבי אתי שפיר:

ניפרוס

שואל אדם מחבירו כדי יין וכדי שמן ובלבד שלא יאמר לו הלויני.

פירש רש"י טעמא משום דסתם הלואה ל' יום ולפי שהוא לזמן מרובה יותר משאלה אתי למיכתב וקשה לר"ת דסתם [א]שאלה (ב) ל' יוס כדאמר במנחות בהתכלת (דף מד.)[ו] תלית שאולה כל ל' יוס פטורה מן הלילית ואמרינן נמי התם הדר באכסני' בא"י והשוכר בית בחו"ל כל ל' יוס פטור מן המזוזה מכאן ואילך חייב במזוזה אלמא דסתם שאלה ל' יוס אתא ולכי פטורה כל ל' יוס דאמר שאולה היא אבל מכאן ואילך גרלה כמו שלו ומיהו יכול לומר לרש"י[ב] לאו משום דאי מתבע ליה לדינא בתוך ל' יוס שאין צריך להחזיר דולאי היה חייב להחזיר (ג) דעבידי אינשי דמשאלי פחות משלשים יוס[ג] אבל טפי לא משאלי הלכך עד ל' יוס[ד] אמרי אינשי שאולה היא[ה] ור"י פירש לנו דהיינו טעמא בשאלה לפי שהיא חוזרת בעין[ו] לא אתי למיכתב אבל לשון הלואה אינו חוזר בעין[ז] ואתי למיכתב ואע"ג דכי שאיל מיניה כדי יין וכדי שמן לא הדרי בעין מ"מ מתוך שמזכיר לו לשון שאלה זכור[ח] הוא ולא אתי למיכתב.[ט] מ"ר וכן פירש ה"ר פורת:

אתקין רבא במחוזא דדרו בדוחקא כו'. ברוב ספריס אינו כתוב כאן ולא בפירוש רש"י וברש המביא כדי יין (בילה דף ל. ושם) גרלה שהוא מקומו וזה לשון פירוש הקונטרס בבילה דדרו בדוחקא משוי שאדם יחיד נושא בחול על כתיפו בטורח אם בא לשאתו לצורך יום טוב ביו"ט כגון חבית או שק מלא פירות ישאנו ביו"ט בדיגלא עתר שקורין פורק"א כדרך נושאי מלח למכור מפני שצריך לשנות וכשמשנה ישנה להקל משאו ולא להרבות טורח ביו"ט ועתר זה נוח לשאת בו משא כבד וכשנושא בו חבית הנישאת בכתף ישנה להקל דדרו בדיגלא משוי חבית גדולה שרגילה לשאת בדיגלא לידרו באגרא ישאהו ביו"ט בב' בני אדם במוט על כתפיס דהיינו נמי שינוי להקל דדרו באגרא במוט על כתפיס לידרו ביו"ט אותו משוי באכפא במוט

עין משפט נר מצוה

נו א טו"ע או"ח סימן שכח סעיף מז:
נז ב שם סעיף ל:
א ג ד מיי' פכ"ג מהל' שבת הלכה יב סמג לאוין סה טור שו"ע או"ח סימן שז סעיף יא:
ב ה מיי' פ"ח מהלכות י"ט הלכה א ב סמג לאוין עה טוש"ע או"ח סימן תקי סעיף ח:
ג ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף י וסימן שכג סעיף ה:

לעזי רש"י

מנשטר"ל [מניישטרי"ל]. פקיד, שוטר.
אשולשיינ"ר [אישלוישיי"ר]. לנקוע.

מוסף רש"י

איתפה. נתרפא (ב"מ פז. סנהדרין קב:). **בחדא מחתא מחיתנהו.** וכי באריגה אחת ארגתם לכולם, לשון עובד ממי (שמות לג) כמו כמו תרגום של מעשה אורג. דתיקון דבר קרו לו אינשי אריגה, שמסדר את הבגדים (חולין נח: וכבורי"ז פסחים מב:).
הדרן עלך חבית

מוסף תוספות

א. נמי. תוס' הלא"ש. ב. דסתם הלואה ל' יום ואי תבע לי' תוך ל' יום לא פרע לי' אבל שאלה. תוס' הלא"ש. ג. דהדרא בעינא. תוס' רי"ש. [ו]למה ליה לעכובי ביה עד ל' יום. ריטב"א. ד. כשאינו מטיל בה ציצית לא אתי לידי חשדא דמימר. רשב"א. ה. הא לבתר מכאן אתי לידי חשדא ולעולם המשאיל סתם אין לו זמן. רשב"א. ו. [והוא] רואה אותה, לא חייש לשכחה. רשב"א. ז. (ד)חייש לשכחה. רשב"א. ח. דהו"ל למימר 'הלויני'. מי' הר"ן. ט. אבל לעולם כשם שסתם הלואה ל' יום כך סתם שאלה ל' יום. מי' הר"ן. י. דפשיעה לגמרי היא. תוס' הרא"ש. יא. משום טרחא יתירא לא קפדינא. תוס' ביצה כט: ד"ה המביא. יב. עדיף טפי לאפושי בהלוכא. תוס' ביצה כט: ד"ה המביא. יג. כי היכי דלא לתחזי דעביד כעובדי דחול. תוס' ביצה כט: ד"ה המביא. יד. ולכך קאמר למעוטי בהלוכא עדיף טפי משום טרחא יתירא. תוס' ביצה כט: ד"ה המביא.

מסורת הש"ס

א) [ברכות כד. וש"נ], כ"ק ל מ"ו, ג) [לעיל קכח: וש"נ] ביצה ל. ע"ש, ד) [עי' פרש"י מולין נח:], ה) [דף ל.], ו) [ביצה כט:], ז) [וע' תוספות שם ד"ה טליתא],

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא יטרפס בגון (אבל רוחץ) מא"מ וכ"כ ס"א אבל טובל: (ב) תוס' ד"ה שואל וכו' דסתם שאלה נמי ל' יוס: (ג) בא"ד היה חייב להחזיר אלא דעבידי: (ד) ד"ה אתקין וכו' דאמר בסמוך הא קא מפשי בהילוכא:

גליון הש"ס

מתני' שואל אדם מחבירו. עי' בירושלמי פ"א דשביעית על מ"ד הוצא בר"ש שם:

רבינו חננאל

הלכה מחזירין את השבר. רבה בר בר חנא לא על לפירקיה דרב יהודה, שדריה לאדא דייאלא א"ל זיל גרר ביה, אזל גרביה. פירוש ו)משכיהו והביאהו מלשון פרץ נחל מעם גר, כלומר הכריחהו, כדגרסינן בפרק בנות כותים נידות מעריסתן שילא בר אבינא עבד עובדא כרב, כי קא ניתא נפשיה דרב א"ל לרב אמי זיל צנעיה ואי לא צאית (גרדיה) [גרריה], הוא סבר גרדיה א"ל, ופי' הכהו וכו'. מי שנפרקה ידו או רגלו, פי' שף מבוכניה, לא יטרפם בצונן אבל רוחץ כדרכו ואם נתרפא נתרפא. ורב אויא דשנייא ליה ידיה והיה אומר לרב יוסף ומראה בידו אם יעשה בידו כך או כך מותר או אסור, עד שהיה מראה לו כדי שיראהו מה שהתירו חכמים חזורה ידו, למקומה ונתרפא.

הדרן עלך חבית

פרק עשרים ושלש

שואל אדם מחבירו כדי יין וכדי שמן ובלבד שלא יאמר לו הלויני כו'. ואוקימנא דחיישינן שמא יכתוב. ג) וכיון שאם יאמר לו הלויני גוערין בו ואומרין לו אסור לומר כן ביום שבת, לשון הלואה מינברא מילתא ולא אתי למכתב. וכיון שהזכיר א"ל רבא בר רב חנן לאביי נסיב להא דא"ל

ה) עיין בערוך השלם ערך גרב ה'.
ו) אינו מובן לכאורה ואולי דהיה לו גיר' הספרים בגמרא המוסגר בחלי לבנה והוכא בחי' הרשב"א כאן ומפרש רבינו דהחלוק הוא דבשבת כיון שאם אומר הלוני קפדינן עלוהי יש לו היכירא ולא אתי למכתב מלשון שאלה וכו' ודו"ק.